

JOSCELINE EPISTOLÆ

(DUCESNE, *Script. rer. Franc.* IV, 640.)

I.

Ad Ludovicum VII Francorum regem.

Excellentissimo domino suo Ludovico, Dei gratia magnifico Francorum regi, Jos., Turonensis humilis minister, salutem et ab eo salutari qui dat salutem regibus

Sicut ex canonicis ecclesie Beati Martini, et eis qui tunc in capitulo astabant, accepimus, quod de quibusdam querelis, quæ adversus decanum fidelem nostrum thesaurarius et pars ejus habebant, decanus obtulit se stare iudicio capituli, et capituli iudicio emendare, quia nullius juris est dum aliquis canonicorum ecclesie iudicio capituli stare noluerit, quod super eum vacet ecclesia a divinis. Thesaurarius vero et pars ejus illud repudiaverunt. Unde ad vestram decanus appellavit audientiam, quoniam ea quæ in querela erant ad feodum vestrum pertinebant. Licet igitur mandatum vestrum thesaurarius presentialiter et pars ejus acceperint: licet etiam decanus fidelissimus vester in capitulum venerit, et ibidem se ad omnem justitiam obtulerit, sicut ab iis qui interfuerunt didicimus, mandatum vestrum, gloriose rex noster, non est mandatum executioni. Volunt enim prius investiri a decano, aut jure aut injuria, quam auditum sit an debeant investiri. Supplices igitur regie majestati, de qua plene confidimus, rogamus et petimus, quatenus in manu regia, et sicut abbas ejusdem ecclesie, thesaurario obnixè præcipiatis, et capitulo, quod suum ecclesie restituant servitium, et deinde in capitulo a decano accipiant justitiam. Quod nisi effectui voluerint mancipare, quid agendum extiterit, quid vestro honori conveniat, regiam non credimus excellentiam ignorare. Valeat regnum vestrum.

II.

Ad eundem.

Dulcissimo patri et domino Ludovico, Dei gratia illustri regi Francorum. Jos., Turonensis Ecclesie minister indignus, ab eo salutari qui dat salutem regibus.

Quod cum tanta precum instantia sæpenumero aures pietatis vestre pulsamus, gravis necessitas nos compellit, adeo quod nisi nos invincibilis altercatio negotiorum detineret, nihil est quod adeo ferverat in pectore nostro quam favorabilem aspectum vestre dulcedinis visitare; plurimum confidentes, quod nostri doloris angustias vestre pietatis liniret affectus. Ab illis enim, qui nos specialiter intuitu vestro deberent defendere propensius ac tueri, tanquam de vobis hæc haberent, gravamur instantius

A et turbamur. Occasione etenim cujusdam burgi quem ex patris vestri et vestra donatione sibi vindicare contendunt, in Ecclesia beati Petri Puellaris jura nostra nobis auferre nituntur: tam nec vestro, nec patris vestri privilegio, nec viva voce valeant hoc probare, quod aliquid de jure nostro nisi violenter debeant obtinere. Vestram itaque excellentiam, a cujus largitione, et sub cujus solius patrocinio nostra sunt omnia, attentius exoramus, iterato supplicantes, quatenus amicis vestris dominis cardinalibus et domino papæ si placeret significaretis, quod nihil penitus de jure archiepiscopi, et maxime in spiritualibus, quæ ad vos pertinere non possunt, eis concessistis, nec concedere potuistis. Iterato rogantes, ut nos, qui in gravi multitudine hic moramur et expensis, vestro saltem intuitu iudicio vel concordia quam citius expedirent. Quam etenim de vobis confidere debemus, merita rerum potius quam verborum expositio manifestat. Valeat et duret in longum nobis et Ecclesie vestre vestri prosperitas.

III.

Ad eundem.

Excellentissimo domino suo Ludovico Dei gratia illustri Francorum regi, Jos., Turonensis humilis minister, ab eo salutari qui dat salutem regibus.

Ad regale subsidium, ubi nunquam spes nostra confunditur, toties recurrimus, gloriose Rex noster, quoties aut regni, aut honoris nostri presentimus læsionem. Migravit nuper a sæculo abbas Sancti Juliani Turonensis, cujus monasterium de regali vestro est et nostro fundatum penitus, et nos abbati ipsam a vobis specialiter habemus, nullumque habent præter me advocatum, et ad nos sicut ad principem suum debent de electione sua intendere. Veruntamen de æmulis nostris quidam auribus monachorum instillant aliter, vestre dignitati et nostre quod sui est dominii derogantes. Animadvertite igitur, princeps noster, ne quod vestrum est ad alterius transeat principatum. Monachis illis regali præcepto firmiter injungite, quod sicut a fundatione Ecclesie in omnibus abbatum electionibus Turonensi archiepiscopo semper intenderunt, ita modo intendant, nibique novi immutare præsumant. Quod si vestro mandato non acquieverint, omnia vestra, sicut deceat regem, eis interdictis regalia, ut et alii qui ad hujusmodi scelus aspiraverint, de consimili terreatur. Petimus etiam supplicantes, quod super facto isto domino papæ litteras vestras dirigatis, sicut latores presentium postulaverunt: quare:

verbis tanquam fidelium vestrorum vos fidem adhibere supplicamus.

IV.

Ad eundem.

Excellentissimo domino suo Ludovico, Dei gratia illustri Francorum regi, Josc., Turonensis humilis minister, salutem et ab eo salvari qui dat salutem regibus.

Non sine magna admiratione, gloriose rex noster, possumus præterire, quod priori Castri fortis, et quibusdam complicitibus ejus monachis nullius momenti aures suas inclinaverit vestra sublimitas. Absit, quæsumus, quod per tales personas regia discretio amplius seducatur. Volumus namque vos novisse, quod causa, quam adversus abbatem suum, virum probatissimæ opinionis, arripere præsumpserant, dominus papa nobis, et Andegavensi episcopo, et abbati Majoris Monasterii, commisit audiendam, et sine canonico terminandam. Convenimus igitur nos, quibus causa fuerat delegata, ad Burguliense monasterium, ibique die assignato præfatum priorem de vita abbatis et super hoc quod ei imponebat, inquisivimus. At ipse non habuit quid mutiret, sed prostratus ad pedes nostros misericordiam postulavit. Quia igitur universi ejusdem monasterii monachi in priorem præfatum et complices ejus ultionem conelamabant unanimiter, præsertim cum et prioris illius, et aliorum qui faciebant cum eo, defectus esset in propatulo, a proprio monasterio tam priorem quam monachos exterminavimus in perpetuo, et eos quousque litteras proscriptionis suæ, quam meruerant, a nobis reciperent, anathemate innodavimus. Si vestro ulterius apparuerint in conspectu, avertite faciem vestram ab eis, quoniam malignus spiritus est in ore ipsorum. Valeat regnum vestrum.

V.

Ad eundem.

Excellentissimo domino suo Ludovico, Dei gratia illustri Francorum regi, Josc., Turonensis Ecclesiæ humilis minister, salutem et ab eo qui dat salutem regibus.

Quam propitia, quam benigna regia nobis semper exstiterit excellentia, beneficiorum frequentia faciente vix aut scimus aut possumus recordari. Illud autem, gloriose rex noster, duco celerius memorandum, quod nuper cum in causa essemus domino papæ pro nobis regia scripta direxistis, et per vos factum est ut labor noster celerem consequeretur effectum. Enimvero causa nostra fuit terminata iudicio, et ratione cogente jus nostrum apostolica recognovit auctoritas, et nobis nostra adjudicata est possessio et privilegio confirmata. Verumtamen cum executioni debuisset apostolica mandari sententia, cum ad ecclesiam Sancti Petri ex mandato domini papæ, secundum quod iudicatum fuerat, accederemus, canonici Beati Martini adversum nos insurgentes, castri vestri et parochiæ nostræ nobis portas clausurunt. Quantus dolor, quanta sit amaritudo, quanta sit nobis illata injuria, animi pertur-

batio enarrare non permittit. Nuntius noster canonicus Ecclesiæ Turonensis plenius declarabit. Verbis ipsius auris vestra mansuetam rogo se exhibeat, et tanquam nobis illi credat, cujus in ore verba nostra posuimus. Valeat regnum vestrum.

VI.

Ad eundem.

Amantissimo patri et domino digne reverendo Ludovico, Dei gratia illustri Francorum regi, Josc., Turonensis Ecclesiæ minister humilis, seipsum et ab eo salvari qui dat salutem regibus.

Quantum illustres vestri progenitores et proavi magnifici reges Francorum Ecclesiæ Dei devoti semper exstiterint et fideles, quanta ei commoda et devotionis obsequia exhibuerint, nos ex multis utilitatibus et magnis, quæ per eos provenerunt, manifeste cognovimus. Novit et hoc tota plenius Gallicana Ecclesia, noverunt et omnes qui justitiam colunt et diligunt veritatem. Vos itaque progenitorum vestrorum laudabilis imitator, et paternarum virtutum verus successor et hæres, ad eorum exemplum singularem et unicam matrem Ecclesiam Dei, ex quo regnum vestræ commissum est excellentiæ, gubernandam propensius dilexistis, et in tribulationibus suis fideliter assistendo, nihil est unquam quod a devotione ipsius et subventionem regum potuerit animum retardare. Unde nos videremur totius humanitatis oblitus, nisi vestro et regi vestri honori, augmento, et promotioni essemus solliciti omni tempore dignissime respondere, et pro tam ardenti fervore charitatis, vestræ voluntati semper intendere curaremus. Cum igitur ad honorificentiam regis majestatis et officium spectet, Ecclesias et ecclesiasticas venerari personas, et perversis ad injusta erumpentibus aditum inhibere, vestræ benignitatis elementiam, quam in hac parte ferventem invenimus et devotam, pro dilectissimo filio nostro Am. venerabili abbate Burguliensi, secure duximus exorandam: ut si quis auctor injuriarum, et perversitatis exsecutor aliquid sinistrum, vel honestati contrarium de ipso in auribus vestræ celsitudinis, quod absit! intimare præsumpserit, in conspectu vestræ majestatis tanquam organum falsitatis obmutescat, et infra sanctuarium pectoris vestri sermones detractorum in servum Jesu Christi nullam inveniant occasionem malignandi. Super hoc enim Deum, qui videt in abscondito, testem habemus, quia secundum quod humana fragilitas nobis scire permittit, prænominatus filius noster abbas apud Deum et homines illæse opinionis est, vitæ et conversationis integerrimæ. Qui cum ad hujusmodi cogeretur oneris dignitate, et monasterium in extremis fere palpantibus expiraret, bona ipsius per incuriam quorundam alienata revocans plurimum dilatavit, et tanquam pius Pater utriusque hominis hinc inde pia pabula vitæ subministrans, juxta beati Benedicti Regulam in spiritualibus ordinem reformavit. Insuper in omnibus nostris opportunitatibus,

omni tempore fervens exstitit et devotus, et in his A dilectio nunquam apparuit otiosa. Valeat et daret quæ ad honorem vestrum pertinere noscuntur, ejus in longum nobis et Ecclesiæ suæ vita vestra.

ANNO DOMINI MCLXXXIV

HENRICI ARCHIDIACONI HISTORIA CALAMITATUM ECCLESIE SALZBURGENSIS

AD ADELBERTUM ARCHIEPISCOPUM

(R. P. Bern. PEZIUS, *Anecd. II, III, 197*)

MONITUM.

De auctore *Historiæ calamitatum Ecclesiæ Salzburgensis* Adilberto seu Alberto archiepiscopo et Friderico I imperatore inquirendum est. Ipse in fronte opusculi sui sola littera H. nomen suum innuit potius quam exprimit. Nisi tamen valde fallimur, is. H. nullus alius est quam Henricus præpositus Berchtersgädensis, qui anno 1174, ejecto Adilberto, archiepiscopatum Salisburgensem administravit, ut videre est tum in *Chronico Salisburgensi Canisiano* tom. VI *Antiq. Lect.*, tum Peziano tom. I *Script. rerum Austriacarum*, col. 345; tum denique apud Hundium et Gewoldum in *Metropoli Salisburg.*, tom. I et II. Certe H., quisquis demum fuerit, capite ultimo manifeste nos docet, singularem ecclesiasticæ disciplinæ curam in archiepiscopatu Salzburgensi, absente Adilberto, suscepisse se, imo *archidiaconum* se vocat, *cujus tanta dignitas est, ut episcopi vicarius dicatur in Ordine Romano, ut qui vices episcopi in illius diocesi exsequatur, et Ecclesiarum visitandarum ipsius loco curam suscipiat*, ut auctor est Carolus Du Fresne in *Glossario*, verbo *Archidiaconus*. Quæ omnia quam egregie Henrico, pro Adilberto archiepiscopatum moderanti, convenient, nemo non videt. Denique in neminem æquius Adilberti exsulis archiepiscopi suspicio cadere potuit insidiarum et machinationum, quam in Henricum, favente Friderico Cæsare in administratione archiepiscopatus sibi suffectum, a qua tamen labe H. tam in præfatione quam toto opusculo se integrum præstare annuitur.

PRÆFATIO.

Domino suo A. Salzburgensi archiepiscopo H. devotus et fidelis clericus ejus, in omnibus adversitatibus suis spiritum consolationis et salutis.

Missis per dominum decanum Salzburgensem excusationum mearum litteris spero Deo, auxiliante, sufficienter me apud clementiam vestram contra delatorum meorum vanas susurrations, et insidias purgatum, ita ut in numero eorum, qui contra honorem vestrum insidiati, vel machinati dicuntur, prorsus ego teneri non debeam: a quorum consilio ita alienus sum, ut teste Domino omnipotente scrutatore renum et cordis, personas, nomina, et conspirationes nec unquam cognoverim, nec fraudis conscius fuerim. Idcirco nunc ad alia vobis scribenda animum intendi, stylumque converti, quæ tanto vobis gratiora esse confido, quo ea de corde nihil adversum vos duplicitatis habente, quæ scripta sunt, manasse, scire, et veraciter credere debet prudentia vestra: quibus legendis, ut parvulam horam impendatis exoratum vos esse volo.

B CAP. I. *Occulto Dei consilio cuncta mala temperantur. Occasio matorum in Ecclesia Salz. emergentium dirum schisma fuit ab imperatoribus excitatum, et a quo sola Ecclesia Salzburg. se immunem et puram præstitit.*

In omnibus tribulationibus et pressuris, quas pati cœpistis, mox ut in Salzburgensis episcopatus cathedram sublimatus estis, sollicitè et sapienter cogitare debet animus vester, non ab homine, sed a Deo causam ejusdem tribulationis surrexisse, ut merito dicatis gratias agens Deo: *Beatus homo, quem tu erudieris, Domine, et de lege tua docueris eum, ut mitiges ei a diebus malis (Psal. xciii)*. Divina siquidem providentia circa electorum suorum salutem pie sollicita, malitiam hominum inique sævientium et persequentium convertere ad utilitatem eorum, qui tribulantur, novit: sicut etiam novit percussiones mallei universæ terræ, id est diaboli, virtute sua ita moderari, ut fideles ipsius sub eo non conterantur, sed erulantur.

Recognoscat itaque prudentia vestra aliam fuisse intentionem in pressuris vestris domini imperatoris, atque aliam illius, in cujus manu est cor regis.